

Recensioner

Ny körmusik

Kyrkokörens uppgift är att tjäna i gudstjänsten, framförallt i högmässan. Här finns många möjligheter att ge kören särskilda uppgifter, men hela tiden måste man ha i åtanke, att dessa körens moment naturligt skall inordna sig i gudstjänsten och inte bli extra inslag av uteslutande konsertant natur. Ända till för omkring tio år sedan var körens uppgift begränsad till en eller ett par hymner, som vanligen placerades efter trosbekännelsen och efter predikan. Dessa hymner kom omedelbart före församlingssång, vilket gjorde att de ännu mer framträdde som ett extra inslag. I dag är det vanligt, att när hymn utföres efter trosbekännelsen predikstolspsalmen utgår, i enlighet med handboken och hymnen efter predikan placeras ibland före kungörelserna varvid en välgörande övergång åstadkommes från predikan. Kyrkokörens uppgift är dock idag inte begränsad till hymnsång, utan kören har många andra uppgifter, precis som fallet var i 1500- och 1600-talen då den protestantiska kyrkomusiken hade sin blomstringstid. Det är många och viktiga moment i gudstjänsten, som kan och bör anförtrors åt kören, t.ex. introitus, vilket bör utföras av kören ensam, alternatim-sång, communiosång och utförandet av evangelietotett. Vi börjar nu att få ett förråd av evangelietotetter att ösa ur. Det intressantaste på det området som utkommit under det gångna året är *Torsten Nilssons* "Kommen, ty nu är allt redo", evangelietotett för andra sönd. efter Tref. *Torsten Nilsson* har här övergivit den kanske ibland något stela och besvärande taktindelningen i tidigare evangelietotetter och nu inte angivit några taktarter utan endast satt ut små streckade lodräta linjer. Vid ett första påseende kan motetten verka svårare än den är, men vid närmare påseende upptäcker man, att

några egentliga stämproblem kan det inte bli frågan om, medan däremot vissa samklangproblem kan uppstå. Dessa är dock på intet sätt oöverkomliga. Motetten är uppbyggd på växling mellan 3-st. bl. kör (SAB) och unisona recitativ, huvudsakligen basstämman. I dessa recitativ arbetar Nilsson med pentatonik, något som man även möter inslag av i tre nya motetter av *Gunnemar Carlstedt* utgivna på samma förlag (NMf). De tre evangelietotetterna är skrivna för 3-st. bl. kör (SAB) för Fastlags-söndagen "Se, vi gå nu upp till Jerusalem", Långfredagen "Jesu, tänk på mig" och Alla Helgons dag "Saliga äro de renhjärtade". Det finns även andra likheter med T. Nilssons motett, t.ex. taktindelningen. Taktarter finns ej heller utsatta hos Carlstedt medan han däremot använder sig av traditionella taktstreck, som synes ha till uppgift att ange betoningförhållanden. Det tycks som om Carlstedt i onödan försvarat notläsningen genom att ej ange melismer med bågar eller sammanföra åttondelsmelismer på samma balk, så förekommer t. ex. ofta tre åttondelar som skall sjungas på samma stavelse, skrivna två tillsammans och en ensam utan melismbåge. Motetten på Fastlags-söndagen är i sin helhet svår att överblicka och borde därför ha fått taga två sidor i anspråk istället för en. Säkert skulle Carlstedts värdefulla motetter vunnit på att tryckas på tre notsystem, ett för varje stämma, precis som fallet är med *Torsten Nilssons* motett. Av någon anledning är begynnelsen på Långfredagsmotetten "Jesu, tänk på mig" och inte som det står i bibeln "Jesus, tänk på mig". Ett konsekvent genomfört feltryck?

På Diakonistyrelsens förlag har utkommit sex evangelietotetter av *Sulo Salonen*, nämligen för Juldagen "Se, jag bådär eder en stor glädje", Trettondedagen "Och du Betlehem, du judiska bygd", Långfredagen "Han var sargad", Fjor-

tonde sönd. efter Trefaldighet "Talen till varandra i psalmer", Domsöndagen "Herren kommer" och Marie Beb.-dag "Frukta icke Maria". Samtliga är skrivna för 4-st. bl. kör a cappella (SATB). Dessa motetter är mycket användbara men är i anmälares tycke inte av samma intresse som de tidigare nämnda. Evangelie-motetterna för Långfredagen, Fjortonde sönd. efter Tref. och Domssöndagen borde snarare heta epistel-motetter, då texterna är hämtade från episteltexterna på respektive dagar, och bör självfallet sjungas vid läsningen av episteln i högmässan eller vid aftonsångsgudstjänst. Varför motetten för Fjortonde sönd. efter Tref. angivits med Trefaldighet utan närmare angivelse är ofattbart.

Epistel-motett skulle man också kunna kalla *David Ahléns* tonsättning av sista versen av episteltexten på Alla Helgonsdag "Lammet skall vara deras herde". Det är i anmälares tycke en fint hållen körsats med växling mellan imiterade och homofona avsnitt. Stundom går tanken till David Ahléns kollega under många år i Engelbrektskyrkan Oskar Lindberg, framförallt då man studerar de homofona avsnitten på andra sidan. Några bindebågar förekommer som verkar egendomliga. Så förekommer på ett par ställen, att när ett ackord upprepas men med ett annat textord, så är ackorden sammanbundna med bäge. Detta måste vara feltryck, isynnerhet som det inte är konsekvent genomfört i vilket fall man skulle kunnat tro att tonsättaren trots nytt textord velat ha en legato-effekt. En hymn för Alla Helgons dag "De vita kläderna" (SATB) har David Ahlén på samma förlag (NMF) gör jämfört med den nyss nämnda motetten ett blekt intryck.

Ett intressant inlägg i diskussionen om körens uppgifter i gudstjänsten kommer *Albert Runbäck* med då han på NMF utgivit "Tre körpreludier" (SATB). Runbäcks betydelse för gudstjänstmusiken i vår kyrka är imponerande och nära nog enastående. De tre körpreluderna är skrivna till Sv. ps. 209 "Gud är tillstädes", 352 "Fördolde Gud" och 332 "O liv, som blev tänt". Texterna är skrivna av Gunnar Hjorth i nära anslutning till psalmtexterna. En körpartita av Runbäck över en koralmelodi av Gustaf Aulén till Sv. ps. 380 "Nu gläd dig, min ande i

Herran" har utkommit på samma förlag. Partitan består av tre variationer, den första för 4-st. bl. kör med c. f. i sopranen, den andra för 3-st. eller 2-st. damkör och den tredje för 4-st. bl. kör med c. f. i tenoren varefter den första variationen upprepas. Samtliga här av Runbäck nämnda körsatser kännetecknas av den enkelhet och renhet, som vi vant oss att förknippa med hans namn.

Den vanliga melodien, den som finns i vår koralbok, till Sv. ps. 380 är ju en gammal folkmelodi. Det finns åtskilliga sådana i vår koralbok men man skulle kanske önska att det fanns ännu fler. En del av dessa andliga folkmelodier lämpar sig utmärkt som församlingssång. Två folkmelodier till Sv. ps. 555 "O Jesu, när jag hädan skall" och Sv. ps. 120 "Jesus är min vän den bäste" har utgivits i sättningar för kör (SATB) av *Heimer Sjöblom* (NMF). Det fordras mycken stilkänsla och varsamhet för att klä dessa melodier i en flerstämmig dräkt och i allmänhet kommer de bäst till sin rätt att sjungas unisont. På anmälares verkar Sjöbloms satser något överarbetade. I satsen "O Jesu, när jag hädan skall" finns ett feltryck, dessbättre lätt att upptäcka, tredje notsystemets sista ton i tenoren skall självfallet vara d och inte e.

Att kören i mässan skulle kunna utföra vissa ordinarieavsnitt i flerstämmiga körsatser är en gammal fin tradition som man skulle önska i någon mån återupplivad. Ett steg på väg har vi ju kommit genom att man på sina håll brukar niofaldigt kyrie med inslag av olika körsatser. Det finns en nära nog oändlig mängd tonsättningar av mässans ordinarie-texter. Det senaste tillskottet, vilket knappast kan sägas utöka repertoaren, är en mässa av *Hugo Hammarström* "Missa brevis et simplex". Snarare borde den heta "Missa brevis et simplicissima".

Domkyrkoorganisten i Strängnäs *Rudolf Norrman* har givit oss ett värdefullt bidrag till körrepertoaren då han tonsatt Gunnar Hjorths text "Vinterbön" (SATB; NMF). Ett okomplicerat och fint stycke, som verkligen kan rekommenderas.

Nordiska musikförlaget har utgivit inte mindre än åtta koral-satser för blandad kör (SATB) med två diskantinstrument av Johann Crüger. Det är *Sven Wessman*, RKU:s driftige musik-

konsulent, som svarar för utgåvorna av dessa värdefulla satser. En del går utmärkt att använda som alternatimsatser och naturligtvis kan de även utföras för unison (barn-) kör, två diskant-instrument och orgel. Annu en utgåva på NMF av äldre körsatser skall nämnas, nämligen "Hell morgonstjärna mild och ren", två körsatser av J. H. Schein (SATB) och M. Praetorius (SS). På notbladet finns av någon anledning ej angivet vem som svarar för utgåvan. Denna någon har i undertecknads tycke gjort sig skyldig till en mycket ful textunderläggning i Praetorius-satsen, då han klippt sönder ordet "hjärta" med en fjärdedelspaus för att på så vis åstadkomma en textupprepnin motsvarande det tyska originalets. Så texttrogen skall man väl ändå inte behöva vara, eller varför kan man inte välja en annan vers av psalmen, så hade problemet inte behövt uppstå. Den vers som nu valts svarar ändå inte innehållsmässigt mot den som finns i den tyska utgåvan. Ett föregligt feltryck finns i Praetoriussatsen i sopran I, första raden på ordet "lys" skall tonen vara d och inte c.

Bland nyheterna för barn- och damkörer kan noteras ytterligare två motetter av *Valdemar Söderholm* i serien "Motetter för barnkör" (Diak.). Undertecknad skrev redan i fjolårets nummer av Sv. Gudstjänstliv åskilliga superlativer om Söderholms då nyutkomna barnkörs-motetter i denna serie, varför det inte finns någonting att tillägga, mer än att man blivit ytterligare befast i sin uppfattning om dessa utsökta moteters värde. Det är underbar musik men tyvärr ganska svår och för svår för det stora flertalet barnkörers i vårt land, ännu så länge. På Nordiska Musikförlaget har *Ake Kullnes* gjort en sättning för trestämmig damkör på "I klara morgonstunden" och *Sven Wessman* en sats på melodien till Sv. ps. 40 med text av Nils-Eric Adén "Ungdomspsalm". Det är en fin melodi som Wessman arbetar med, men varför notera c. f. som första stämma, då andra stämman hela tiden klingar högre? Vidare är tredje stämmans två första rader alltför enformiga, där den hela tiden rör sig inom en kvarts omfång och dessutom mycket rytmiskt enahanda. Wessmans insats är då betydligt mera lysande i hans egenskap av samlare och utgivare av "Allt vad som anda har", en samling kyrkovi-

sor för sång och instrument (Diak. 6: — kronor). Denna samling är avsedd för allt "alltifrån unisona barn- eller koralkörer till blandade körer". Samlingen innehåller kanonsånger, unisona sånger med instrument, två- och trestämmiga kantoreisatser och körsånger med utskrivna basstämma. Flera sättningar är satser över svenska koraler och kan därför även användas som alternatimsatser. Bland de medverkande i samlingen kan nämnas *Herbert Beurle*, *Gerhard von Schwartz*, *Johannes H. E. Koch* samt svenskarna *Lars Edlund* och *Jan-Håkan Åberg*. För den som arbetar med barn- och ungdomskörer samt blockflöjtsgrupper och andra instrumentalgrupper finns här en källa att ösa ur. Vi hoppas att få mera av detta slag.

Albert Sjögren

Ny orgelmusik

1962 års nya svenska orgelmusiks historia är SKDB:s. Med denna mycket fria travestering är sagt, att samtliga utgåvor av svensk orgelmusik det gångna året, som kommit redaktionen tillhanda, är utgivna på Svenska Kyrkans Diakonistyrelsens Bokförlag. Överst i den hög orgel-noter som ligger framför mig och som här skall behandlas ligger två häften, som har mycket gemensamt men ändå är mycket olika. Det är två preludiesamlingar, nämligen "Nya ingångs-preludier" av *Daniel Olson* (pris 15:—) och "Annorlunda koralförspel" (pris 5:—) utgivna under redaktion av *Henrik Jansson*. Daniel Olsons samling innehåller 60 preludier till 57 koraler i vår koralsbok. De är avsedda, som namnet säger, att användas som ingångspreludier, men somliga kan även, enligt vad tonsättaren säger i förordet, användas som fristående orgelkoraler. I förordet sägs vidare "för att vid behov kunna bruka förspelen även till gradualpsalmer har klammertecken utsatts omkring den del som kan uteslutas". Ganska ofta ser man sådana uttalanden, men på undertecknad verkar det, som om en romanförfattare skulle skriva i förordet till sin bok, att läsaren kan hoppa över sidorna 50—200. En del av de i samlingen ingående preludierna verkar väl sönderplockade genom flera småimitationer. Riktigt med angivelser om manualer och manualbyten ges, men egentligen

säger dessa inte mycket, utan istället skulle man önska registrerings- eller klangförslag. Efter dessa påpekanden skall dock sägas, att samlingen rekommenderas till användning och studium, och hade de preludier som spelas i våra kyrkor varit av sådan kvalitet, så hade svenska organistkåren verkligen varit att gratulera. Man gör säkerligen Daniel Olson ingen orättvisa, om man säger att det är inga nyheter han kommer med men att han skapat ett häfte bruksmusik, och säkerligen har det varit hans syfte. Något nytt kommer däremot med häftet "Annorlunda koralförspel". Henrik Jansson har här samlat ihop vardera ett bidrag av sju nutida svenska tonsättare till lika många koraler. De sju är Hilding Hallnäs, Lennart Hedvall, Daniel Helldén, Sven-Eric Johanson, Torsten Nilsson, Stig Gustav Schönberg och Gunnar Thyrestam. Här skall inte i detalj redogöras för varje bidrag utan bara lämnas några exempel på vad som finns. Torsten Nilsson arbetar i sitt koralförspel till Sv. ps. 32 med polytonalitet i förening med känd imitationsteknik. Hilding Hallnäs bidrag som bygger på Sv. ps. 70 bygger på tolvtonsteknik. Stycket är skrivet som trio med c. f. i pedalen över vilket de båda andra stämmorna arbetar i tolvtonsmelodik. Detta är det stycke som anmeldaren kanske sätter främst jämte Daniel Helldéns koralförspel till Sv. ps. 95. Detta senare inleds med en kort trestämmig fuga varefter fugatemat används som mottema till koralmelodien. Schönberg har valt koralen "Två väldiga strida om människans själ" och gjort ett mera toccataartat förspel som verkligen, tycks det undertecknad, illustrerar texten. Dessa förspel är annorlunda i alla bästa mening, och envar kyrkomusiker från Ystad till Haparanda borde införskaffa detta häfte och *studera* det, inte bara hastigt spela igenom det, utan studera och analysera och spela koralförspelen om och om igen. Här har vi organister mycket att hämta och mycket att lära, vi som i så hög grad arbetar med gamla utslitna schabloner. Vi hoppas H. Jansson ger oss flera liknande häften.

I SKDB:s serie av ny svensk orgelmusik kom för några år sedan en komposition av den unge tonsättaren *Stig Gustav Schönberg* med titeln "Festmusik", ett stycke som genast mottogs positivt på många håll. Av samma tonsättare har

nu utkommit mera orgelmusik i denna serie, nämligen "Duo per organo" (pris 3: 50), "Trio per organo" (4: —) och "Liten kammarmusik för orgel" (4: 50). De båda tidigare styckena är komponerade 1957 medan "Kammarmusiken" är skriven 1962. Styckena från 1957 är skrivna för orgelpositiv, medan kammarmusiken, som består av tre satser, fordrar större instrument. Det är roligt att taga del av Schönbergs orgelkompositioner och roligt att spela dem. En lättläst och överskådlig notbild med korta anvisningar för registrering, tempo och inte minst fraseringar gör ett vederhäftigt intryck. Det är med mycket stor spänning man väntar på vad Schönberg nästa gång skall berika vår orgelrepertoar med.

Valdemar Söderholm tillhör våra stora kyrkoton-sättare och han finns representerad i årets orgelnotsskörd med "Sonatin nr. 3 för orgel" (pris 4: 50). Sonatinen består av tre satser och är skriven för orgel med pedal och helst bör man ha två eller tre manualverk för att kunna följa tonsättarens nyansanvisningar. Notbilden är inte lika lättläst som Schönbergs men ger inte mindre i utbyte.

Roland Forsberg är ett nytt namn i samband med orgelmusik. Av honom har SKDB utgivit "Liten svit för orgel" (pris 4: 50) som består av 4 satser: Introduktion, Canzonetta, Arioso och Fughetta varefter Introduktionen upprepas attacca. För att sviten skall komma helt till sin rätt fordras orgel med två manualverk och pedal. Det är onekligen en snygg debut Forsberg gör i detta sammanhang.

Sven-Olof Ohlsson har bidragit till serien med ett häfte som han kallar "Orgelsatser". Det är fem småstycken Introduktion, Agnus Dei, Personent hodie, Cantabile och Toccatina. Det tredje stycket "Personent hodie" bygger på en melodi ur "Piae cantiones" vilken även finns i "Kyrkovisor för barn" som nummer 724. Samtliga satser i häftet går att spela på orgelpositiv helst med delade register, men en fördel är det om man har pedal. På omslagets andra sida står registreringsförslag, som tydligen kommit hit av misstag och egentligen hör hemma i Schönbergs Kammarmusik. Ohlssons "orgelsatser" är ett bidrag habil "Gebrauchsmusik".

Slutligen har utkommit en orgelsats av *Len-*

nart *Hultin* "Den signade dag . . ." som bygger på en av de många melodivarianterna som finns till denna text, nämligen den från Mora. *Hultins* sats är en enkel och okomplicerad triosats med korta kanoninslag över en harmonisk bas i pedalerna.

SKDB är att gratulera till ett år för den svenska nya orgelmusikens fromma.

Albert Sjögren

CANTIBUS ORGANIS

Häftena 1-6

Förlag Friedrich Pustet, Regensburg.

Med ovanstående titel utges sedan 1958 en serie med underrubriken "Sammlung von Orgelstücken alter Meister". Utgivaren *Eberhard Kraus* talar i förordet om att det föreligger talrika utgåvor av protestantisk orgelmusik från barocktiden, medan det finns mycket få motsvarigheter på katolskt område. Det är således denna skada man vill reparera genom denna serie och gör det också med eftertryck, ty det är en serie av ansevärt format, som är planerad. Förutom de sex utkomna häftena är ytterligare 16 planerade. Varje häfte har sin egen rubrik, under vilken de i häftet ingående kompositionerna kan inordnas. *Sälunda* har det första häftet rubriken "Orgelmusiken i kyrkoåret, advent och jul" och ett annat "Orgelmusik i europeiska katedraler", medan ett tredje innehåller mässsatser. (I det sistnämnda har den som söker communionmusik för orgel mycket att hämta.)

Häftena innehåller musik av kompositörer från 1400-talet fram till 1700-talet, och det är många, både kända och mindre kända kompositörer, som finns representerade. Bland de mera kända kan nämnas nederländarna *Deprez* och *Dufay*, engelsmännen *Tallis* och *Redford*, italienerna *Palestrina*, *Frescobaldi*, *Marenzio*, *D. Scarlatti* och de båda *Gabrieli*, fransmännen *Dandrieu*, *Le Begue* och *d'Aquin*, spanjoren *da Victoria* och sydtyskarna *Eberlin*, *Erbach*, *Kerll*, *Lasse*, *G. Muffat* samt *G. J. Vogler*.

Varje häfte innehåller uppgifter om kompositörerna, de i häftet ingående kompositionerna, något litet om uppförandep Praxis samt något om dåtidens orglar med orgeldispositioner. Varje komposition är också försedd med registrerings-

förslag och förslag till manualväxlingar av utgivaren. Utgivaren säger att registreringsförslagen bara är till för att den spelande skall kunna göra sig en uppfattning om klangen ur tids-historisk synpunkt, men nog kan man bli förvånad ibland över vissa förslag. Häftena, som har ett behagligt format och betingar ett pris av 9-14 D-mark st., är inte fria från feltryck. Man finner således tyvärr ganska ofta ofullständiga takter, fel notvärden och att den typografiska notbilden inte stämmer med den rytmiska. Trots dessa förbehåll vill man dock rekommendera samlingen och väntar med spänning på fortsättningen. I slutet av förordet skriver *Kraus*, att användningen behöver inte inskränkas till den katolska världen utan även de protestantiska kyrkomusikerna bör kunna ha glädje och nytta av denna musik, lika väl som de katolska organisterna spelar *Bach* och *Buxtehude*. Vi har ju för övrigt *Palestrina* representerad i vår egen mässbok, och den representationen vill vi väl inte vara utan, så varför inte?

Albert Sjögren

MUSICA DIVINA

Häftena 1-8 och 10-14

Förlag Friedrich Pustet, Regensburg.

Till redaktionen har inkommit ovanstående häften i denna serie, som började utgivas 1950. Serien har underrubriken "Kyrkomusikaliska verk för praxis och forskning" och är utgiven på uppdrag av institutet för musikkforskning i *Regensburg* av *Bruno Stäblein*. Varje häfte är försedd med utförligt förord, där källorna uppgives och vissa avvikelser som gjorts i utgåvan samt en kort historik över tonsättaren. Serien innehåller huvudsakligen körverk från 1500- och 1600-talen men även ett par häften moderna orgelkompositioner ingår. De fyra första häftena är fyra *Maria-antifoner* av *Francesco Cavalli* för olika vokalbesättningar med orgel. Den tredje, *Salve Regina*, är i original skriven för alt, tenor I och II samt bas och orgel, men har här transponerats ett helt steg uppåt och utgivits för sopran, alt, tenor och bas. För att kunna genomföra detta, har man på en del ställen låtit stämmorna byta plats, vilket inverkat menligt på stämföringen i de individuella

stämmorna. I anmärkningarna till det fjärde häftet har insmugit sig en del rättelser, som hör hemma i häfte tre istället.

Fem mässor ingår i serien, en av Viadana för tenor och orgel, samt en vardera för traditionell fyrstämmig bl. kör av Costanzo Porta, G. F. Anerio, J. de Fossa och J. J. Fux.

Fyra häften innehåller orgelkompositioner av benediktinermunken Corbinian Gindele, som är känd för sina skrifter om den gregorianska sången och dess utförande, och det skall genast sägas, att han nog är mera framstående på detta området än som tonsättare. Ett av hans häften innehåller "Orgelintonationer i de åtta kyrkotonarterna" och två häften "Gregorianska koralförspel för orgel". När man studerar dessa häften av Gindele är man tacksam över att vi i vår kyrka kan sjunga den gregorianska sången utan dylika förspel. Det fjärde häftet av Gindele är av betydligt större intresse. Det bär rubriken "Små orgelstycken" och innehåller 20 korta orgelkompositioner bl.a. ett par som bygger på kyrkvisor, t.ex. melodierna till Sv. ps. 55 och 133 samt "Christ ist erstanden" och den gamla julvisan "Es sungen drei Engel".

Trycket i serien lämnar en del övrigt att önska. Sålunda förekommer ganska ofta att noter som skall inträda på samma takt del inte står mitt för varandra och ibland fattas det noter (t. ex. Gindele "Kleine Orgelstücke" nr. 20 takt 2). Utgåvorna föreligger, vad det gäller vokalverken, såväl i partitur som i stämmor.

Albert Sjögren

REGENSBURGER TRADITION

Häftena A1—A6

Förlag Friedrich Pustet, Regensburg.

Ovanstående serie bär underrubriken "Aus der Praxis Regensburger Domchors". Det rör sig sålunda om utgåvor av vokalverk från denna berömda körs repertoar och notbibliotek. Samtliga sex häften innehåller vardera en körmässa, de flesta för 4-st. bl. kör a cappella. De kompositörer som finns representerade är T. L. da Vittoria, F. Suriano, G. Aichinger, M. Le Maistre samt G. P. da Palestrina, den sistnämnde med två mässor, de övriga med vardera en. Samtliga mässor föreligger i utgåvor av fullständigt

körpartitur och enskilda stämmor och säkerligen kan denna serie komma till användning även i vårt land.

Albert Sjögren

STUDIA LITURGICA 1—4

An international ecumenical quarterly for liturgical research and renewal.

Ed.: W. Vos, Rotterdam.

I samband med Faith and Orderkonferensen i Lund 1952 samlades några intresserade till en rad överläggningar om utgivandet av en ekumenisk tidskrift för liturgiska frågor. Bland deltagarna var dr. W. D. Maxwell, Skottland, sedermera professor vid Rhodes University i Sydafrika, och den unge holländske teologen Wiebe Vos, en av den nu bortgångne professor van der Leeuws medarbetare. Maxwell utsågs till ordförande och Vos till sekreterare i en kommitté, som skulle arbeta vidare med frågan om utgivandet av tidskriften i fråga. Efter tio års ansträngningar lyckades det till sist att skapa förutsättningarna för publicerandet av en kvartalskrift, som utkom 1962 med namnet *Studia liturgica* och med Vos som redaktör.

Man kan konstatera, att den första årgången rikt infriat de förväntningar, som man kan ha rätt att ställa på en publikation av denna typ. Redaktören har lyckats finna goda medarbetare, och dessa har presterat mångahanda liturgiska frågor från olika kyrkotraditioners aspekter. Sålunda har Book of Common Prayers trehundraårsjubileum föranlett två intressanta kommentarer, den ena av prof. Davies, Birmingham, den andra av en ung grekisk-ortodox forskare, J. Grisbrooke. Det ekumeniska studiearbetet kring dopet har fått sitt nedslag i artiklar av engelska och skotska forskare, bl.a. av professor Maxwell. Biskop W. Stählin har skrivit om Gottesdienst als Teilnahme, den grekisk-ortodoxe teologen Boris Bobrinsky om Den helige Ande och liturgien, och initierade presentationer har givits av de amerikanska kyrkornas liturgiska tradition, såväl luthersk som reformert. Kan tidskriften i fortsättningen hålla samma höga standard, kommer den att vara en mycket värdefull tillgång för den liturgiska forskningen.

Kvartalskriftens värde förhöjes av de med-

delanden, som lämnas från konferenser och symposier kring liturgiska frågor inom olika kyrkosamfund, liksom av recensionsavdelningen, som är utförd i form av praktiska indexkort.

Tidningens ekonomi vilar helt på subscriptionsationer. Priset per årgång är inte högre än 16 holl. floriner. Beloppet kan sändas i postcheck till *Studia liturgica*, Postbus 2, Nieuwendam, Holland. Redaktionen adress är Mathenesserlaan 301 c, Rotterdam, Holland.

P. E.

Organum. II. Utg. av AOSA

Tidskriften *Organum* går nu in i sin andra årgång och gör det, av det första häftet för 1963 att döma, med frisk energi. Det är ett djärvt företag av *Artis Organi Sueciae Amici* (AOSA) att ge ut en egen tidskrift, dessutom så vackert utstyrd som denna. Men lyckan står dem djärvom bi, får man hoppas. För alla orgelintresserade är det djupt tillfredsställande, att en sådan specialpublikation föreligger.

I det utkomna häftet ingår två utförligare artiklar, den ena av den finländske organisten Enzio Forsblom om "Organo pleno" med intressanta synpunkter på registreringsfrågorna, den andra av den kände orgelhistorikern dr. E. Erci, som tecknar en kort svensk orgelhistoria i ljuset av det nuvarande beståndet. S. G.

Schönberg skriver klokt och engagerat om orgelmusikalisk förnyelse. Recensioner av ny orgelmusik, i tryck eller på grammofonskivor, presentationer av nya svenska orgelverk och noter från AOSA:s arbete kompletterar innehållet.

Arsavgiften för medlemskap i AOSA är 25 kr., vari ingår den värdefulla tidskriften. Postgirokonto 65 41 88. Sat sapientil!

P. E.

Die Musik in Geschichte und Gegenwart.

Allgemeine Enzyklopädie der Musik, herausgegeben von Friedrich Blume. Bärenreiter, Kassel, Basel, London, New York 1962. Band 10: Oper-Rappresentaciones. 1930 sp.

Med tionde bandet har MGG troligen uppnått 2/3 av sitt slutliga omfång som torde bli svårt, om ens önskvärt, att överbjuda. Som exempel på den grundlighet och mångsidighet, med vilka ett begränsat ämne behandlas, kan nämnas den 45-spaltiga artikeln "Psalm", där Eric Werner behandlar den förkristna och den urkristna psalmen, Bruno Stäblein den latinska psalmsången under medeltiden och Ludvig Finscher det flerstämmiga psalmkomponerandet. Nog kan MGG ersätta ett helt musikbibliotek men de utförliga och dagsaktuella litteraturanvisningarna torde i stället locka till en utvidgning av ett redan förefintligt.

G. Z.